

РОЗДІЛ І. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 34.028: 321.01: 342.1 (477)

ВПЛИВ СВІТОВИХ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ: ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ТА ПРАВОВІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ

Ганзенко О.О., к.ю.н., доцент,
Шейда В.Ю., аспірант

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
gan-oleksandr@yandex.ua*

У статті досліджується вплив світових політико-правових процесів на розвиток української держави. Визначається, що найбільший вплив на національну державу і право здійснюють процеси глобалізації та інформатизації. Особлива увага приділяється визначенню основних загроз, негативних аспектів і наслідків глобалізації й інформатизації в сучасному світі. Формулюються пропозиції щодо визначення основних правових засобів протидії негативним аспектам і наслідкам світових політико-правових процесів.

Ключові слова: світові процеси, глобалізація, інформатизація, правові засоби, протидія, захист, національні інтереси, трансформація.

ВОЗДЕЙСТВИЕ МИРОВЫХ ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫХ ПРОЦЕССОВ НА РАЗВИТИЕ УКРАИНСКОГО ГОСУДАРСТВА: ОСНОВНЫЕ УГРОЗЫ И ПРАВОВЫЕ СРЕДСТВА ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ

Ганзенко О.О., Шейда В.Ю.

*Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина
gan-oleksandr@yandex.ua*

В статье исследуется влияние мировых политико-правовых процессов на развитие украинского государства. Определяется, что наибольшее влияние на национальное государство и право осуществляют процессы глобализации и информатизации. Особое внимание уделяется определению угроз, негативных аспектов и последствий глобализации и информатизации в современном мире. Формулируются предложения относительно определения основных правовых средств противодействия негативным аспектам и последствиям мировых политико-правовых процессов.

Ключевые слова: мировые процессы, глобализация, регионализация, информатизация, правовые средства, противодействие, защита, национальные интересы, трансформация.

THE IMPACT OF THE WORLD'S POLITICAL AND LEGAL PROCESSES ON THE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN STATE: THE MAIN THREATS AND LEGAL MEANS TO COUNTER

Hanzenko O.O., Shayda V.Y.

*Zaporizhzhya national university, str. Zhukovskogo, 66, Zaporizhzhya, Ukraine
gan-oleksandr@yandex.ua*

In the scientific article examines the impact of world's political and legal processes on the development of the Ukrainian state. Determined that the greatest impact on the nation-state and the right to carry out the processes of globalization and informatization. Particular attention is paid to the definition of threats and negative aspects of globalization and information in the modern world. Formulate proposals for the definition of the main legal means to counter the negative aspects and consequences of the world's political and legal processes.

The modern world is described as a new era of relations between people, between nations, between the state and the person. Computerization and globalization are the major processes that transform society, remove it to a new level of development while carrying out a series of threats. On the one hand, between the borders erased many countries, their citizens are opportunities to realize their potential. But on the other hand, the world is a reverse process – regionalization and exclusion information blockade and restrictions on the rights of communities. As an example – the policy of Russia, North Korea, Iran and others. Ukraine, which is located geographically between different polar political organizations can not ignore these processes that actualizes this study.

It is noted that globalization – a process of global economic, political and cultural integration and unification. The main consequence of this process is the division of labor migration in the world-wide capital, human and production resources, standardization of legislation, economic and technical processes and the convergence of cultures of different countries. This is an objective process that is systemic, that covers all aspects of society.

The main legal means to counter the negative aspects and consequences of globalization and informatization include:

- approval by the legislature of measures to protect and support domestic producers, creation of new jobs;
- legal regulation and blocking software Internet resources that promote the cult of violence and cruelty, pornography and spreading ideas of radicalism (extremism, terrorism, ethnic, racial or religious intolerance);
- bringing national legislation into conformity with the technical regulations, sanitary and phytosanitary measures of the EU in order to access Ukrainian high-tech products (automotive, aircraft, etc.) to European markets.

The impact of globalization on the state and the law Ukraine appears at present as activation of integration processes, focusing all public authorities and local governments, public organizations and citizens of Ukraine to bring national law and legal practice in line with European legal standards in all spheres of relations. The European market, European culture are the best examples of civilized integration to ensure the fundamental rights and freedoms, the progressive development of national states. All this makes the relevance and prospects of further research on this subject.

Key words: global processes, globalization, regionalization, informatization, legal means, resistance, protection of national interests, the transformation.

Сучасний світ характеризують як нову еру відносин між людьми, між державами, між державою та людиною. Інформатизація і глобалізація є провідними процесами, які трансформують суспільство, виводять його на новий рівень розвитку й одночасно несуть із собою низку загроз. З одного боку, між багатьма державами стираються кордони, їхні громадяни отримують нові можливості реалізації власного потенціалу, з іншого – у світі відбуваються і зворотні процеси – регіоналізація та відчуження, інформаційна блокада та обмеження прав громад. Як приклад – політика Російської Федерації, Північної Кореї, Ірану тощо. Україна, яка територіально знаходиться між різнополярними політичними організаціями, не може стояти осторонь зазначених процесів, що актуалізує проведення дослідження.

Наукові підходи до визначення глобалізації, інформатизації та інших світових політико-правових процесів розробляли у працях такі відомі науковці, як З. Бжезинський, О. Волович, С. Зуєв, А. Івановський, О. Литвиненко, Є. Макаренко, А. Манойло, В. Попов, Е. Роговський, І. Сопіга, Л. Удовика, А. Уткін, Т. Фрідман, О. Фурса, Ю. Яковець та інші. Проте впливу світових політико-правових процесів на розвиток української держави приділена ще недостатня увага.

Серед останніх праць, присвячених досліджуваній темі, варто виділити роботу Л. Удовики «Трансформація правової системи в умовах глобалізації: антропологічний вимір», у якій досить детально вивчається вплив процесів глобалізації на трансформацію національної правової системи.

Метою статті є дослідження впливу світових політико-правових процесів на розвиток української держави для виявлення основних загроз національним інтересам і визначення правових засобів протидії таким загрозам.

Методологія дослідження ґрунтується на органічному поєднанні філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження. Серед останніх використовується формально-юридичний метод, а також метод юридичного моделювання.

Предметом дослідження є правові засоби протидії негативним аспектам впливу світових політико-правових процесів на розвиток української держави.

Серед сучасних світових політико-правових процесів найбільший вплив на державу і право національних країн має зазвичай процес глобалізації. І. Сопіга висловлює думку, що глобалізація – це процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції й уніфікації. Основними наслідками цього процесу є розподіл праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських і виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних і технічних процесів, а також зближення рівня культур різних країн. Це об'єктивний процес, який має системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства [1]. Загалом варто погодитися з таким визначенням і вказати особливу роль України в сучасних глобалізаційних процесах, адже наша держава знаходиться фактично на стику двох цивілізацій, західної та східної, тому не може не брати активної участі в інтеграції.

Л. Васечко зазначає, що в сучасних умовах стають більш тісними зв'язки між економічною, політичною та правовою сферами суспільного життя. Зокрема, трансформуються під впливом глобалізації взаємозв'язки між правом і політикою: 1) сьогодні досить часто пріоритетні напрями державної політики визначаються відповідно до взятих державою на себе міжнародних зобов'язань; 2) держава, яка є учасником наддержавної організації, найчастіше делегує певну частину своїх повноважень, частину суверенітету відповідному наднаціональному утворенню, що позначається

передусім на законодавстві цієї країни; 3) під впливом світових «демократизаційних» процесів державна політика модернізується так, щоб якнайбільше відповідати загальносвітовим стандартам і насамперед це відбивається на праві; 4) у зв'язку з поширенням єдиних правових стандартів, поступовим зближенням правових систем у світі, формуванням єдиного правового поля, зростає рівень взаємодії, зміцнюються взаємозв'язки між наявними політичними системами [2, с. 16].

У 2014 році Україна зробила свій остаточний геополітичний вибір. 27 червня 2014 року була підписана Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. 16 вересня 2014 року Угода про асоціацію була одночасно ратифікована Верховною Радою та Європейським парламентом (стаття 4 Угоди про асоціацію, у якій йдеться про встановлення поглибленої та всеохопної Зони вільної торгівлі, частково набрала чинності 1 січня 2016 року) [3]. Наступним кроком має стати набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі (далі – ЄС), що вимагає подальшої адаптації національного законодавства до права ЄС, приведення його у відповідність до європейських правових стандартів.

Інтеграція в Європейське Співтовариство відкриває для України ринок Західної Європи, стимулює розвиток вітчизняної економіки відповідно до європейських стандартів (технічних регламентів, санітарних і фітосанітарних заходів), що в результаті має підвищити рівень життя громадян України. Сутністю ЄС є свобода руху товарів, капіталів, послуг та осіб, що в перспективі передбачає для українців можливість безвізового в'їзду до країн ЄС, вільного працевлаштування й ведення бізнесу.

Проте не варто забувати й про негативні сторони глобалізації, серед яких – домінування інтересів транснаціональних корпорацій над інтересами національних виробників (лобіювання транснаціональними корпораціями прийняття зручного для них законодавства, що інколи не відповідає національним інтересам); збільшення імпорту, що, з одного боку, сприяє конкуренції, з іншого – призводить до зменшення виробництва національних товарів і скорочення робочих місць (національному виробнику досить складно конкурувати з розвинутими високотехнологічними зарубіжними виробництвами); висування Україні додаткових імперативних умов для отримання чергової фінансової допомоги, що, як правило, торкається скорочення соціальних витрат, підвищення тарифів (оптимізація економіки загалом не враховує складне фінансове становище пересічних громадян); збільшення міграційних потоків (відтік спеціалістів і наплив мігрантів із слабзорозвинутих країн, що вимагає додаткових витрат із бюджету і створює негативні тенденції на ринку праці) тощо.

Отже, разом із позитивним аспектами глобалізація несе із собою й суттєві загрози національним інтересам.

У світовому масштабі наслідком глобалізації є світова економічна криза. Як і перед 1-ю світовою війною, у світі набирає обертів глобальна криза перевиробництва. Вироблена високотехнологічна продукція не знаходить належного збуту внаслідок неплатоспроможності населення, не зайнятого в процесі виробництві матеріальних благ. Сфера соціальних послуг не може вмістити всі вивільнені робочі руки, тому на практиці маємо зростання кількості безробітних, громадян, які живуть на соціальну допомогу або займаються нелегальним бізнесом. Водночас банківська система стимулює розвиток споживчого кредитування, намагаючись поживати товарообіг і отримати надприбутки. У результаті – увесь світ загнаний у глухий кут перекредитування й зараз усі фактично беруть кредити на кредити, ще більше обтяжуючи ситуацію та збагачуючи правлячу верхівку. Концентрація капіталу досягла апогею, і саме держава повинна виступити активним суб'єктом справедливого розподілу матеріальних благ, але наближені до влади особи підкреслюють свою елітарність, захищають власні бізнес-інтереси й інтереси промислових груп. Разом із тим зuboжілі народні маси – кращий матеріал для радикалізму, революцій, повстань, війн. Наприклад, ІДІЛ ніколи б не виникла у процвітаючій країні.

Отже, основною метою сучасної української держави має стати підвищення рівня життя населення, що є можливим лише за умови сприятливого інвестиційного клімату, створення нових робочих місць і подолання корупції як найбільш руйнівного фактора вітчизняної економіки.

На початку 2014 року Україна вступила у фазу реформування старої системи. Нині можна сказати впевнено, що вже існує план, який визначає напрями та пріоритети розвитку України на період до 2020 року. Цей план, схвалений Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, названо Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020».

Розробка Стратегії розпочалася ще в липні 2014 року із запрошення громадськості надавати свої пропозиції щодо бачення напрямів розвитку країни. А 24 грудня 2014 року на першому засіданні Стратегію схвалила Національна рада реформ, яка є спеціальним консультативно-дорадчим органом при Президентові України з питань стратегічного планування, узгодження позицій щодо впровадження в Україні єдиної державної політики реформ і їх реалізації.

Згідно із зазначеним Указом Президента, Кабінет Міністрів України має щороку до 15 лютого затверджувати план дій щодо реалізації положень Стратегії та щоквартально інформувати про стан виконання плану дій щодо реалізації положень Стратегії.

Сама по собі «Стратегія – 2020» визначає чотири основні вектори розвитку нашої країни:

- сталий розвиток країни – проведення структурних реформ, за рахунок яких відбудеться підвищення стандартів життя. Україна має стати державою з сильною економікою й передовими інноваціями;
- безпека держави, бізнесу та громадян – Україна має стати державою, що здатна захистити свої кордони й забезпечити мир не тільки на своїй території, а й у європейському регіоні. Основою безпеки має стати чесне та неупереджене правосуддя, невідкладне очищення влади на всіх рівнях і забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції. Велику увагу також необхідно приділити безпеці життя і здоров'я людини;
- відповідальність і соціальна справедливість – забезпечення гарантій, що кожен громадянин, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг у державному і приватному секторах. Територіальні громади самостійно вирішуватимуть питання місцевого значення, свого добробуту й нестимуть відповідальність за розвиток усієї країни;
- гордість за Україну в Європі та світі – забезпечення взаємної поваги й толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт. Україна повинна посісти гідне місце серед провідних держав світу, створити належні умови життя і праці для виховання власних талантів, а також залучення найкращих світових спеціалістів різних галузей [4].

Вищезазначені чотири вектори розвитку держави передбачають реалізацію 62 реформ. Але в Указі Президента України про схвалення «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» зазначено, що кількість і зміст реформ і програм розвитку держави можуть змінюватись у процесі реалізації. Отже, це означає, що якщо певні реформи не увінчаються успіхом, то, скоріш за все, можна буде спостерігати за зміною деяких пріоритетів Стратегії. Отже, метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя й вихід України на провідні позиції у світі.

Не менш важливо проаналізувати позитивні та негативні аспекти процесу інформатизації як глобального світового процесу. Інтернет є не просто всесвітньою комунікаційною мережею, фактично це новий глобальний інформаційний простір зі своєю субкультурою, економічними законами і значними перспективами розвитку. Але, крім перспектив розвитку електронної торгівлі, відеоконтенту й соціальних мереж, Інтернет несе із собою низку суттєвих загроз, серед яких – неконтрольоване поширення культу насильства та жорстокості, порнографії, радикальних і екстремістських ідей. Наприклад, саме через соціальні мережі відбувалася координація дій радикальних груп під час революційних подій у Лівії, Тунісі, Єгипті тощо. Отже, перед державою постає завдання забезпечення певного контролю за змістом ресурсів Інтернет і виявлення нелегального контенту.

З метою подолання негативних аспектів і наслідків глобалізації та інформатизації сучасній юридичній науці необхідно виробити систему правових засобів протидії новим загрозам.

Детально дослідили категорію «правові засоби» вітчизняні науковці: О. Онуфрієнко в праці «Правові засоби у контексті інструментальної теорії права» [5], А. Денисова в дисертаційному дослідженні на тему «Механізм і засоби правового впливу (теоретико-правове дослідження)» [6].

На думку О. Онуфрієнко, правові засоби – це система субстанціональних і діяльнісних правових явищ, за допомогою яких конкретні суб'єкти правовідносин, що поступово набувають характеру

інструментальної гри, досягають приватних і публічних цілей. Новаційність запропонованої О. Онуфрієнко дефініції визначається введенням до її понятійного простору ознаки системності, комплексним обґрунтуванням сучасного цільового призначення правових засобів і зосередженням уваги на ігровій забарвленості правовідносин у сучасних умовах. Використання категорії «система» підкреслює, по-перше, системотворчий характер правових засобів стосовно правових цілей, по-друге, означає, що саме правові засоби є окремими реально функціонуючими елементами правової системи загалом. Цільове призначення правових засобів детермінується виявленою роллю права в суспільствах, що поступово набувають постмодерністського характеру. Розгляд правовідносин як специфічної інструментальної гри дає змогу підкреслити особливу змагальність, що є властивою правовідносинам за сучасних умов [5, с. 14–15].

Отже, правові засоби – це ключова категорія інструментальної теорії права, у найбільш загальному визначенні є системою передбачених нормами права методів, способів і прийомів досягнення приватної чи публічної мети суб'єктами правовідносин. Тобто поняття «правові засоби» і «правові інструменти» є фактично синонімами. Такий методологічний підхід до вивчення та сприйняття права дає можливість бачити в будь-якому правовому явищі не просто систему дозволів, заборон і зобов'язань, а сукупність реальних і дієвих інструментів досягнення приватної чи публічної мети.

У юридичній літературі засоби правового регулювання класифікують за певними критеріями.

Залежно від ступеня складності розрізняють прості (суб'єктивні права та юридичні обов'язки; заохочення й покарання; пільги та заборони); складні (норма; інститут). Залежно від функціонального призначення – регулятивні (дозволи); охоронні (засоби захисту). За предметом правового регулювання – конституційні, адміністративні, цивільні, кримінальні тощо. За характером – матеріальні (рекомендації); процесуальні (позов). За часом дії – постійні (громадянство); тимчасові (премія). Залежно від виду правового регулювання – нормативні (заборони, встановлені нормами права); індивідуальні (акт застосування права). Залежно від інформаційно-психологічної спрямованості – стимулювальні (заохочення); обмежувальні (примус) [7, с. 536-537].

До субстанціональних правових засобів (засобів-постанов, інструментів) А. Денисова зараховує зобов'язання, дозволи, заборони, заохочення, пільги, норми права, принципи права тощо, тоді як до дієвих (засобів-дій, технологій) – акти реалізації права, акти застосування права, акти тлумачення права й усі процеси юридичної діяльності. Усі правові засоби, на її думку, в результаті узагальнення (трансформації) діляться на правові стимули та правові обмеження. Правовий стимул визначається як засіб формування в суб'єкта необхідної законослужняної поведінки шляхом створення необхідних умов щодо задоволення суб'єктивних інтересів суб'єкта завдяки виконанню правових приписів. Правові обмеження – це правовий засіб стримування протиправного діяння, що створює умови для задоволення інтересів уповноваженого суб'єкта й суспільних інтересів в охороні та захисті [8, с. 191-192].

Отже, правові засоби є основними елементами механізму правового регулювання, дають змогу бачити в праві реальний інструментарій досягнення приватних і публічних цілей учасниками правовідносин.

До основних правових засобів протидії негативним аспектам і наслідкам глобалізації та інформатизації варто зарахувати такі:

- затвердження на рівні закону системи заходів щодо захисту й підтримки національного виробника, створення нових робочих місць;
- перегляд державної політики щодо імпорту в Україну товарів, які були в ужитку (автомобілів, побутової техніки, одягу), що може відобразитись у встановленні визначених квот або заборони на імпорт таких товарів з метою захисту національного виробника;
- доопрацювання Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» і створення в Україні відповідно до законодавства національного технопарку на зразок «Силіконової долини» США у вигляді окремого містечка з наданням соціального житла та соціального забезпечення науковцям і спеціалістам із програмування;
- правова регламентація та програмне забезпечення блокування ресурсів Інтернет, які пропагують культ насильства й жорстокості, поширюють порнографію та ідеї радикалізму (екстремізму, тероризму, національної, расової або релігійної нетерпимості);

- приведення національного законодавства та юридичної практики у сфері захисту авторських прав до світових стандартів з метою активної протидії виробництву й поширенню «піратської» продукції;
- приведення національного законодавства у відповідність до технічних регламентів, санітарних і фітосанітарних заходів ЄС з метою отримання доступу української високотехнологічної продукції (автомобілебудування, літакобудування тощо) на європейські ринки.

Отже, вплив глобалізації на державу і право України виявляється на сучасному етапі у вигляді активізації євроінтеграційних процесів, концентрації зусиль усіх органів державної влади й органів місцевого самоврядування, громадських організації та громадян України на приведенні національного права та юридичної практики у відповідність до європейських правових стандартів у всіх сферах суспільних відносин. Європейський ринок, європейська культура є найкращими взірцями цивілізованої інтеграції з метою забезпечення основних прав і свобод людини, прогресивного розвитку національних держав. Усе це зумовлює актуальність і перспективність подальшого дослідження цієї теми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сопіга І. Глобалізація як чинник світової гегемонії США / І. Сопіга [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2010/hlobalizatsiya-yak-chynnyk-svitovoji-hehemoniji-ssha/>.
2. Васечко Л.О. Національне право в умовах глобалізації (загальнотеоретичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави та права ; історія політичних і правових учень» / Л.О. Васечко ; Луганський держ. ун-т внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка МВС України. – Луганськ, 2011. – 22 с.
3. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (анотація основних розділів Угоди) // Офіційний веб-сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>.
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
5. Онуфрієнко О.В. Правові засоби у контексті інструментальної теорії права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень» / О.В. Онуфрієнко ; Національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2004. – 18 с.
6. Денисова А.М. Механізм і засоби правового впливу (теоретико-правове дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень» / А.М. Денисова ; Національна академія внутрішніх справ МВС України. – К., 2012. – 230 с.
7. Теорія держави і права. Академічний курс : [підручник] / [О.В. Зайчук (відп. ред.), А.П. Заєць, В.С. Журавський, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко]. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 685 с.
8. Денисова А. Правові засоби : поняття та види / А. Денисова // Право України. – 2010. – № 7. – С. 190-195.

REFERENCES

1. Sopiga, I. (2010), "Globalization as a factor in US global hegemony", available at : <http://naub.oa.edu.ua/2010/hlobalizatsiya-yak-chynnyk-svitovoji-hehemoniji-ssha/>.
2. Vasechko, L.O. (2011), "National law in the context of globalization (general-theoretical aspect)", Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.01, Lugansk state universitett of internal affairs the name of E.O. Didorenko of MIA of Ukraine, Lygansk, Ukraine.
3. "The Association Agreement between Ukraine and the EU (abstract the main sections of the Agreement)", available at : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>.
4. "About sustainable development strategy «Ukraine – 2020»" : Decree of the President of Ukraine 12.01.2015 no. 5/2015, available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

5. Onyfrienko, O.V. (2004), "Legal means in the context of the instrumental theory of law", Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.01, National university of internal affairs, Kharkiv, Ukraine.
6. Denisova, A.M. (2012), "The mechanism and the means of legal action (theoretical and legal research)", Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.01, National academy of internal affairs of MIA of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
7. Zaichyk, O.V., Zaets, A.P., Zhuravskiy, V.S., Kopylenko, O.L., and Onyshchenko, N.M. (2006), *Teoriya derzhavu i prava. Akademichniy kurs* [Theory of state and law. Academic Course], Jurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.
8. Denisova, A. (2010), "Legal means : the concept and types", *Pravo Ukrayiny*, vol. 7, pp. 190-195.

УДК 94: 316.75 (477+47+57) „17/19”

ДЕРЖАВНА ІДЕОЛОГІЯ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ОЗНАКИ В ІМПЕРСЬКУ ДОБУ (КІНЕЦЬ ХVІІІ – ПОЧАТОК ХХ СТ.): ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

Серета А.М., к.і.н., доцент

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
sereda.angela@mail.ru*

Стаття присвячена дослідженню державної ідеології скрізь історичну призму. Аналізується сутність державної ідеології та її основні ознаки в імперську добу. У хронологічній послідовності з кінця ХVІІІ до початку ХХ ст. простежується процес остаточної ліквідації державотворчих ідей періоду руйнації Гетьманщини та формування в Україні малоросійської ідеології.

Ключові слова: держава, державна ідеологія, державотворчі ідеї, ідеологія, політична думка, право.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ИДЕОЛОГИЯ И ЕЕ ОСНОВНЫЕ ПРИЗНАКИ В ИМПЕРСКИЙ ПЕРИОД (КОНЕЦ ХVІІІ – НАЧАЛО ХХ ВВ.): ИСТОРИКО-ПРАВОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ

Серета А.Н.

*Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, м. Запорожье, Украина
sereda.angela@mail.ru*

Статья посвящена исследованию государственной идеологии через призму истории. Анализируются сущность государственной идеологии и ее основные признаки в имперский период. В хронологической последовательности с конца ХVІІІ до начала ХХ вв. прослеживается процесс окончательной ликвидации государственной идеи Гетманщины и формирования в Украине малороссийской идеологии.

Ключевые слова: государственная идеология, государственные идеи, государство, идеология, политическая мысль, право.

STATE IDEOLOGY AND ITS MAIN CHARACTERISTICS DURING THE IMPERIAL ERA (END OF THE XVIIIth – BEGINNING OF THE XXth CENTURIES): HISTORICAL AND LEGAL DIMENTION

Sereda A.N.

*Zaporizhzhya national university, str .Zhukovsky, 66, Zaporizhzhya, Ukraine
sereda.angela@mail.ru*

The scientific article is devoted to research state ideology everywhere historical perspective. Analyzes the nature of the state ideology and its main features in imperial days. In chronological order from late ХVІІІ to the early twentieth century, traced the process of final liquidation period of state building ideas destruction Hetman and the formation of the Little Russian Ukraine ideology. The national state ideology has its own history of development. It should be noted that the evolution of the state ideological

National state ideology has the history of development. It is needed to mark that the evolution of state ideology was related to the level of development of society, state and right.

During 1764–1785 final liquidation of state autonomy of Ukraine, which appeared in dependence of two empires, took place – Russian and Austrian. Ukrainian society was penetrated by the atmosphere of national humiliation, political and economic oppression. Aristocratic ideology which was increased ideas and practice of imperial